

Vore Handels- og Industriafgrøder. En bedriftsstatistisk Undersøgelse.

Af Kontorchef *Mads Iversen*, Det statistiske Departement.

Af et samlet Landbrugsareal paa ca. 3,2 Mill. ha var i Aarene 1944 og 1942 udlagt henholdsvis omtrent 234 800 og 224 400 ha med følgende Afgrøder:

	1944 ha	1942 ha
Kartofler	98 500	100 554
Sukkerroer til Fabrik	42 080	47 212
Cikorierødder	770	1 286
Frø, bortset fra Sennep	57 610	37 745
Sennep	15 210	18 016
Oliehør	3 730	3 556
Spindhør	7 350	6 272
Hamp	1 480	1 771
Grønsager paa Friland	8 040	8 017
Tilsammen	234 770	224 429

De her anførte Afgrøder, der i 1944 omfatter godt 7 pCt. af det samlede Landbrugsareal, skal i nærværende Afhandling opfattes som Handels- og Industriafgrøder. Der har maattet ses bort fra Afgrøder som Tobak, Kommen, Humle m. v., fordi Materialet her enten ikke er offentligt tilgængeligt eller overhovedet ikke foreligger belyst i den Udstrækning, det kræves i denne Forbindelse. Medens de i Oversigten anførte Tal for 1942 er endelige, er Tallene for 1944 kun omtrent endelige (og derfor lidt afrundede), idet Revisionen af Sommertællingen i 1944 endnu ikke er helt afsluttet i Det statistiske Departement.

Til en Undersøgelse af, hvilke Virksomheder, der dyrker Handels- og Industriafgrøder, hvorvidt det er smaa, middelstore eller store Landbrugsejendomme, indeholder Landbrugsstatistikken ensartede Oplysninger for Aarene 1919, 1933 og

1942, hvad angaar Kartoffler, Sukkerroer, Cikorierødder, Frø og Grønsager paa Friland. Olie- og Spindplanterne er kun belyst for Aarene 1933 og 1942, idet der dog ogsaa for Aaret 1944 foreligger en Fordeling af de Ejendomme, der dyrker disse Afgrøder. Yderligere er der i 1944 for Fabriksukkerroer og Cikorierødder foretaget en Fordeling baade af Ejendommene og Arealerne paa Brug af forskellig Størrelse.

Medens Undersøgelsen i 1919 byggede paa det samlede Materiale, er de senere Opgørelser i Princippet foretaget paa Grundlag af et repræsentativt Udsnit af Materialet, dog saaledes, at man for mindre Arealer som Cikorie-, Hør- og Hamparealer har bygget paa hele Materialet. I nærværende Artikel vil Resultaterne for 1944 blive meddelt i den Udstrækning, de foreligger. Det er dog Oplysningerne fra en større og samlet Undersøgelse for Aaret 1942, der danner det væsentlige Grundlag. Med Hensyn til Fordelingerne paa Brug af forskellig Størrelse i Aarene 1919 og 1933 maa der henvises til Statistiske Meddelelser 4. Række, 61. Bind, 2. Hæfte, og 4. Række, 102. Bind, 2. Hæfte.

Samtlige talmæssige Oversigter omfatter baade By- og Landkommunerne. I de Tilfælde, hvor Størrelsesfordelingen for Købstæderne har manglet, er disses Arealer fordelt paa Brugsstørrelser efter samme indbyrdes Forhold som for Landkommunerne.

Paa Grund af Handels- og Industriafrødernes Forskellighedsartethed vil det være formaalstjenligt først at omtale de enkelte Afgrøder hver for sig og saa til Slut anstille nogle sammenfattende Betragtninger, for derved at faa Helhedsbilledet frem.

Kartofler.

Af det samlede Forbrug af Kartoffler i Landbrugsaaaret 1943/44 paa 1679 Mill. kg kan man regne med, at ca. 550 Mill. kg er medgaaet til Spisebrug; 150 Mill. kg er brugt til Kartoffelmel- og Spritfremstilling, 265 Mill. kg til Læggekartofler og 714 Mill. kg til Forbrug som Foder til Landbrugets Husdyr. Heraf kan sluttes, at der aarligt indenfor det danske Samfund omsættes Kartoffler for mange Millioner Kroner. Regner man med,

at Halvdelen af den ovenfor nævnte Mængde af Spisekartofler bliver købt af Forbrugerne, repræsenterer alene denne Mængde til en Pris af 12 Kr. pr. Td. en Værdi af over 30 Mill. Kr.

Hele Kartoffelarealet er under denne Krig med omkring 100 000 ha af praktisk talt samme Størrelse som under den forrige Verdenskrig, naar Sønderjylland medregnes. I Aaret 1928 var Arealet med kun 62 500 ha det laveste siden Aarhundredets Begyndelse; men i Trediveerne naar det saa i Forbindelse med Oprettelsen af Andels-Kartoffelmelfabrikkerne op paa ca. 80 000 ha, saaledes at den yderligere Stigning til ca. 100 000 ha nu under denne Krig ikke netop er overvældende.

Omkring fire Femtedele af hele Landets Kartoffelareal findes i Jylland, og hvad Høstudbyttet angaar, ligger Andelen endnu højere, baade fordi Foldudbyttet paa Jyllands lette Jorder i sig selv ligger forholdsvis højt, og fordi Avlen af Foderkartofler, der „folder“ særlig godt, fortrinsvis foregaar i Jylland. I denne Hovedlandsdel, hvor Kartoffelmelfabrikkerne — paa een nær (Grimstrup) — er beliggende, og hvor Kartofflerne tilmed udgør en betydelig Del af Kreaturfoderet, er en Trediedel af Kartoffelarealet udlagt med Foder- og Industrikartofler mod kun en Tiendedel paa Øerne (efter en Undersøgelse foretaget i Aaret 1942). Det er dog ikke alene i jyske Amter som Aalborg, Ringkøbing og Viborg Amter, at en forholdsvis stor Procentdel af Landbrugsarealet er udlagt med Kartoffler (mellem 5 og 7 pCt.), men ogsaa Frederiksborg Amt og Københavns Amdraadskreds opviser et tilsvarende Forhold, idet Storkøbenhavns Nærhed og Oprettelsen af en Kartoffelmelfabrik her har fremelsket en endog betydelig Kartoffelavl. Særlig skal fremhæves, at Amager-Kommunerne ved Sommer-tællingen i 1944 havde omkring en Trediedel af Landbrugsarealet optaget af Kartoffelavl. Paa Samsø (Holbæk Amt) laa Andelen derimod kun omkring 6 pCt., hvilket vel nok i nogen Grad skyldes, at Samsøs meget tidlige Kartoffler ved Sommer-tællingen i Juli bærer anden Afgrøde.

Der er fra 1943, da Kartoffelarealet udgjorde 105 400 ha, og til 1944, da det androg 98 500 ha, en Nedgang i Antallet af Ejendomme, der dyrker Kartoffler, fra ca. 166 000 til 157 000

(heraf 47 000 paa Øerne og 110 000 i Jylland). Nu lyder det jo mærkeligt, at kun tre Fjerdedele af de ca. 210 000 danske Landmænd skulde avle Kartofler; men Forklaringen paa Gaarden maa i det væsentlige være den, at en Række Landmænd ikke avler Kartofler ud over, hvad der kan dyrkes i Forbindelse med Haven, og Havearealet indgaar ikke i den aarlige Landbrugsstatistik. Paa denne Maade kommer af Øernes Landmænd knapt to Trediedele til at optræde som Kartoffeldyrkere mod i Jylland godt fire Femtedele.

Som det fremgaar af efterfølgende Tabel over Kartoffelarealets Fordeling i 1942 paa Ejendomme af forskellig Størrelse, er der baade Lighed og Forskelle mellem de to Hovedlandsdele. Baade paa Øerne og i Jylland har de store Gaarde paa 60 ha og derover ca. en Tiendedel og de større Bøndergaarde paa 30—60 ha knapt en Fjerdedel af Kartoffelarealet. Men hermed hører Ligheden i Arealfordelingen op, thi medens paa Øerne de mindre Gaarde paa 10—30 ha kun har ca. to Femtedele og Husmandsbrugene under 10 ha godt en Fjerdedel af Kartoffelarealet, er det i Jylland saaledes, at Halvdelen af dette findes paa Ejendomme med 10—30 ha og kun ca. en Sjettedel paa Husmandsbrugene.

Kartoffelarealet efter Ejendomsstørrelse 1942.

Ejendommens Landbrugsareal	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.
Indtil 10 ha	4 901	27,4	14 404	17,4	19 305	19,3
10—20 -	3 742	20,9	24 415	29,5	28 157	28,0
20—30 -	3 149	17,6	17 178	20,8	20 327	20,2
30—60 -	4 237	23,7	19 139	23,1	23 376	23,2
60—120 -	851	4,8	5 191	6,3	6 042	6,0
120 ha og derover	993	5,6	2 354	2,9	3 347	3,3
Ialt	17 873	100,0	82 681	100,0	100 554	100,0

Da Kartoffelavlens som Helhed betyder langt mere for Jylland end for Øerne, maa der fremkomme en betydelig Forskel mellem Hovedlandsdelene, naar der, som i følgende Oversigt, foretages en Opstilling over, hvor stor en Del af de forskellige Brugsstørrelsers samlede Landbrugsareal, der er udlagt med Kartofler. Saaledes havde Ejendomme med indtil 10 ha paa

Øerne udlagt 2,3 pCt. og i Jylland 4,8 pCt. af deres samlede Landbrugsareal med Kartoffler, og for de største Gaarde paa 120 ha og derover var de tilsvarende Andele henholdsvis 0,9 og 2,5 pCt.

Kartoffelarealet i Procent af Landbrugsarealet 1942.

Ejendommens Landbrugsareal	Øerne pCt.	Jylland pCt.	Hele Landet pCt.
Indtil 10 ha	2,3	4,8	3,8
10— 20 -	1,9	4,3	3,7
20— 30 -	1,6	3,7	3,1
30— 60 -	1,6	3,3	2,8
60—120 -	1,3	2,6	2,3
120 ha og derover	0,9	2,5	1,7
Ialt	1,7	3,8	3,1

Men Tendensen i Procenternes Bevægelse indenfor hver Hovedlandsdels Størrelsesgrupper er ens, idet Kartoffelavlens betydelse forholdsvis mere for de mindre end for de større Ejendomme.

Som venteligt er ogsaa Jyllands Kartoffelareal, set i Forhold til det samlede Rodfrugtareal, langt større end Øernes; dette gælder for samtlige Brugsstørrelsers Vedkommende, jfr. Tabellen.

Kartoffelarealet i Procent af det samlede Areal med Rodfrugter 1942.

Ejendommens Landbrugsareal	Øerne pCt.	Jylland pCt.	Hele Landet pCt.
Indtil 10 ha	11,6	21,9	17,9
10— 20 -	10,6	23,0	20,0
20— 30 -	9,2	21,9	18,1
30— 60 -	10,0	21,7	18,0
60—120 -	8,6	21,2	17,5
120 ha og derover	5,7	23,7	12,6
Ialt	9,9	22,2	18,2

I 1942 benyttedes saaledes kun 10 pCt. af Øernes, men 22 pCt. af Jyllands samlede Rodfrugtareal til Kartoffeldyrkning. I Jylland var Procenten stort set ens for de i Tabellen viste 6 Brugsstørrelser, medens den for Øerne ligger kendeligt lavere for de største end for de mindste Brug.

Sukkerroer til Fabrik.

Medens Kartoffler avles overalt, er Dyrkningen af Sukkerroer til Fabrik knyttet til Egne med særlige Jordbundsforhold og god Beliggenhed i Forhold til Saftstationerne. Da Sukkerroesnitte er et vigtigt Raastof for Kaffesurrogatfabrikkerne, findes dog ogsaa udenfor Saftstationernes naturlige Opland en Del mindre Arealer med Sukkerroer til Fabrik. Af en samlet Høst i 1943 paa 1 600 000 Tons regnes ca. 50 000 Tons at være forarbejdet til Kaffesurrogater. Den følgende Oversigt over Sukkerroearealerne i 1944 viser med al Tydelighed, hvor stærkt Maribo Amt dominerer:

Arealer med Sukkerroer til Fabrik 1944:

	ha		ha
Præstø Amt	3 851	Odense Amtsraadskr. ...	2 897
Holbæk Amt	2 785	Svendborg Amt	1 262
Sorø Amt	1 743	Haderslev, Vejle og Aar-	
Maribo Amt	24 964	hus Amter	906
Assens Amtsraadskr. ...	3 011	Øvrige Amter	656
		Ialt	42 075

I Aaret 1941, da Arealet med Fabriksukkerroer var størst, androg det omtrent 48 000 ha, og i 1944 havde det med godt 42 000 ha praktisk talt samme Størrelse som ved den første Verdenskrigs Slutning. Lavpunktet med kun godt 24 000 ha laa i 1922; i 1928 var Arealet atter omtrent fordoblet (46 000 ha), men omkring 1930 udgjorde det som Følge af de faldende Sukkerpriser kun ca. 30 000 ha. Efter 1932, da den varige Sukkerordning gennemførtes, er Udsvingene i Arealerne mere afdæmpet end under „fri Økonomi“.

Der er i Aaret 1944 blevet foretaget en Fordeling efter Brugsstørrelser for de 15 643 Brug, der i det Aar dyrkede Fabriksukkerroer. Som efterfølgende Oversigt viser, var godt fire Femtedele af Avlerne Indehavere af Brug paa under 30 ha, idet Husmandsbrugene (under 10 ha) og de mindre Gaarde paa 10—30 ha Landbrugsareal var omtrent lige dominerende med omkring to Femtedele hver.

Antal Avlere af Sukkerroer til Fabrik 1944.

Ejendommenes Landbrugsareal	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	Antal	pCt.	Antal	pCt.	Antal	pCt.
Indtil 10 ha	6 321	42,2	80	12,0	6 401	40,9
10— 20 -	3 470	23,2	133	20,0	3 603	23,0
20— 30 -	2 523	16,8	110	16,5	2 633	16,8
30— 60 -	2 032	13,6	208	31,2	2 240	14,3
60—120 -	356	2,4	105	15,8	461	3,0
120 ha og derover	275	1,8	30	4,5	305	2,0
Ialt	14 977	100,0	666	100,0	15 643	100,0

Naar saaledes Sukkerroeavlens betydning betyder særdeles meget for de mindre Brug, er disses Andel i Fabrik-sukkerroearealet, som den følgende Oversigt viser, dog ikke tilnærmelsesvis saa stor, idet Andelen i 1944 for Brug indtil 10 ha kun udgør en Sjettedel, d. v. s. knapt samme Andel, som de 305 største Brug paa 120 ha og derover havde i Fabrik-sukkerroearealet. De mindre Bøndergaarde (10—30 ha) havde godt en Trediedel af Arealet, de større Bøndergaarde (30—60 ha) knapt en Fjerdedel. Husmandsbrugenes Andel i Fabrik-sukkerroearealet er fra 1942—1944 steget en Del, medens de større Brugs Andel var i Nedgang.

Arealet med Fabrik-sukkerroer 1944 og 1942.

Ejendommenes Landbrugsareal	Hele Landet				Heraf Øerne			
	1944		1942		1944		1942	
	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.
Indtil 10 ha	6 777	16,1	5 988	12,7	6 718	16,5	5 943	13,1
10— 20 -	6 580	15,7	6 621	14,0	6 441	15,8	6 473	14,3
20— 30 -	7 962	18,9	9 393	19,9	7 808	19,2	9 199	20,3
30— 60 -	9 990	23,7	12 536	26,5	9 567	23,5	11 836	26,1
60—120 -	3 829	9,1	4 237	9,0	3 456	8,5	3 747	8,3
120 ha og derover	6 937	16,5	8 437	17,9	6 722	16,5	8 101	17,9
Ialt	42 075	100,0	47 212	100,0	40 712	100,0	45 299	100,0

Saa fremt man deler samtlige Sukkerroejendomme i to Grupper ved 30 ha-Grænsen, falder af Sukkerroearealet i 1944 stort set Halvdelen paa hver af Grupperne; af selve Ejendomsantallet falder som nævnt godt fire Femtedele paa Virksomheder med under 30 ha Landbrugsareal og knapt en Femtedel paa Virksomheder over denne Grænse.

Da Øerne alene i 1944 omfatter ca. 96 pCt. baade af Avlerne og Arealet med Fabriksukkerroer, er der i de tabellariske Oversigter foruden for hele Landet ogsaa meddelt Tal særskilt for Øerne.

Som foran vist, skal man ikke underkende de mindre Ejendommens Indsats i Fabriksukkerroeavl. Forholdsvis set betyder dog denne Afgrøde langt mere for større end for mindre Ejendomme. Dette fremgaar med al Tydelighed af de følgende Oversigter.

Arealet med Fabriksukkerroer i Procent af det samlede Landbrugsareal.

Ejendommens Landbrugsareal	Hele Landet		Heraf Øerne	
	1944 pCt.	1942 pCt.	1944 pCt.	1942 pCt.
Indtil 10 ha	1,33	1,18	3,26	2,88
10— 20 -	0,87	0,88	3,37	3,38
20— 30 -	1,20	1,42	4,08	4,81
30— 60 -	1,18	1,49	3,69	4,57
60—120 -	1,48	1,64	5,62	6,09
120 ha og derover	3,44	4,18	5,76	6,94
Ialt	1,30	1,46	3,96	4,41

Holder man sig til Øerne alene, ses klart hvorledes „Intensiteten“ tiltager med stigende Ejendomsstørrelse. Stort set ligger Sukkerroearealets procentvise Andel i den paagældende Brugsstørrelses Landbrugsareal dobbelt saa højt for Proprietær- og Herregaarde som for Husmandsbrug. Et tilsvarende Billede, blot af en anden Størrelsesorden, faas ved den følgende Oversigt, der viser Fabriksukkerroearealets pro-

Arealet med Fabriksukkerroer i Procent af det samlede Rodfrugtareal.

Ejendommens Landbrugsareal	Hele Landet		Heraf Øerne	
	1944 pCt.	1942 pCt.	1944 pCt.	1942 pCt.
Indtil 10 ha	6,5	5,6	16,6	14,2
10— 20 -	4,8	4,7	19,1	18,5
20— 30 -	7,2	8,4	23,9	27,2
30— 60 -	7,9	9,7	23,8	28,4
60—120 -	11,4	12,4	37,0	38,6
120 ha og derover	26,6	31,2	40,5	47,1
Ialt	7,8	8,6	23,5	25,3

centvise Andel i de paagældende Brugsstørnelers samlede Rodfrugtareal. Medens for Husmandsbrug paa Øerne i 1944 kun en Sjettedel af det samlede Rodfrugtareal er udlagt med Fabriksukkerroer, har Ejendomme paa 120 ha og derover godt to Femtedele udlagt med denne Afrøde.

Cikorierødder.

Medens Kartoffelhøstens Værdi i 1944 andrager ca. 180 Mill. Kr. og Fabriksukkerroernes Værdi ca. 100 Mill. Kr., betyder i Sammenligning hermed Udbyttet af Cikorierødder paa højst 1 Mill. Kr. nærmest en Bagatel. Arealet med Cikorierødder, der i 1944 androg 765 ha, er forøvrigt blevet stærkt reduceret, idet det i 1942 androg omtrent 1300 ha; under den første Verdenskrig laa Maksimumsaaret 1916 med godt 1400 ha noget højere. Af de 765 ha i Aaret 1944 fandtes fire Femtedele i de Egne, hvor Flørtallet af Cikorietørrerierne er beliggende, nemlig Sorø Amt (200 ha), Ribe Amt (161 ha) og Odense Amtskreds (233 ha). I Sorø Amt ligger Tjæreby Kommune i Spidsen; men ogsaa Lundforlund, Gerlev og Slagelse Købstads Landsogne har betydelige Arealer med Cikorierødder. I Ribe Amt er Vamdrup Kommune førende, men ogsaa Skanderup Kommune skal nævnes. I Odense Amtskreds foregaar Dyrkningen særlig i Marslev-Birkende og Seden-Aasum Kommuner samt paa Odense Købstads Markjorder. Der var i 1944 i hele Landet 590 Ejendomme, som dyrkede Cikorierødder, hvoraf alene godt to Trediedele i de nævnte tre Amter. Da der, saavidt det ses,

Cikorierødder 1944.

Ejendommens Landbrugsareal	Antal Ejendomme				Areal, ha			
	Hele Landet	Heraf			Hele Landet	Heraf		
		Amtskredse Sorø	Odense	Ribe		Amtskredse Sorø	Odense	Ribe
Indtil 10 ha	163	23	56	36	118	15	34	37
10— 20 -	176	21	51	50	105	16	36	25
20— 30 -	101	10	31	24	82	6	24	24
30— 60 -	114	11	38	34	173	26	65	46
60—120 -	20	2	3	11	44	3	5	29
120 ha og derover	16	6	5	—	243	134	69	—
Ialt	590	73	184	155	765	200	233	161

ikke tidligere er foretaget nogen Fordeling paa Ejendomme af forskellig Størrelse for Cikorierødder, meddeles i foranstaaende Tabel Resultater af en Opgørelse for Aaret 1944.

Omtrent tre Femtedele af Ejendommene er Smaaejendomme med mindre end 20 ha Landbrugsareal. Samtlige disse Smaa- ejendomme har dog kun 30 pCt. af Arealet med Cikorierødder, d. v. s. knapt saa meget, som de 16 største Ejendomme paa 120 ha og derover havde udlagt med Cikorierødder (243 ha).

Cikorierodarealernes procentvise Fordeling paa Ejendomme af forskellig Størrelse.

Ejendommens Landbrugsareal	1944			1942		
	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Indtil 10 ha	12,0	23,4	15,4	13,4	17,7	14,8
10— 20 -	12,5	16,5	13,7	13,9	12,4	13,5
20— 30 -	8,4	16,0	10,7	24,6	14,6	21,4
30— 60 -	21,0	26,4	22,6	24,4	28,6	25,7
60—120 -	1,9	14,7	5,8	5,7	26,0	12,2
120 ha og derover ..	44,2	3,0	31,8	18,0	0,7	12,4
Ialt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

For en Fuldstændigheds Skyld meddeles foranstaaende procentvise Fordeling af Cikorierodarealerne, selv om Materialet jo er meget spinkelt. Endvidere bemærkes, at nævnte Arealers procentvise Andel i det samlede Landbrugsareal er stigende med voksende Ejendomsstørrelse; Avlen betyder saaledes i denne Henseende mest for de større Ejendomme.

Frø.

I Lighed med Fabriksukkerroerne kan man for Tiden ogsaa tillægge den samlede Avl af Mark- og Havefrø (Sennep indbefattet) en Værdi af godt 100 Mill. Kr. Som under den første Verdenskrig, saaledes steg ogsaa under den nuværende Frø- arealerne meget stærkt og med det Resultat, at de i 1943, da de var størst, udgjorde ialt 79 000 ha, heri 17 000 ha brun og gul Sennep medregnet. Under den forrige Krigsperiode naaede Arealet sit Maksimum i 1919; det androg dengang, Sønder-

jylland medregnet, omtrent 40 000 ha. Der har saaledes været Tale om en betydelig større Stigning under den nuværende Krig, idet endnu i 1944 Arealet androg omtrent 71 000 ha, heraf med Sennep 15 000 ha. Syv Tiendedele af Frøarealerne dyrkes paa Øerne, mest paa Sjælland, mindst paa Lolland-Falster, hvor paa Forhaand Fabrikksukkerroerne beslaglægger de store Arealer. I Jylland er det stort set kun i den østlige Del, at der dyrkes Frø af Betydning.

Da Sennepsarealerne er af en særegen Karakter, skal her først betragtes de egentlige Mark- og Havefrøarealer, der i 1944 dyrkedes af ca. 18 000 Ejendomme paa omtrent 56 000 ha. Antallet af Frøavlere fra 1939 til 1944 følger ikke helt Bevægelsen i Arealet, jfr. nedenstaaende Oversigt:

Antal Frøavlere.

	Øerne	Jylland	Hele Landet	Frøareal uden Sennep ha
1944	12 519	5 290	17 809	55 800
1943	13 046	5 932	18 978	61 604
1942	8 739	3 552	12 291	37 745
1941	8 490	2 770	11 260	37 206
1940	8 933	3 409	12 342	42 796
1939	7 710	2 574	10 284	38 866

Ejendomme, der kun har Sennep, indgaar ikke i denne Opførelse, der, som nævnt, kun omfatter de egentlige Mark- og Havefrøarealer.

For Aaret 1944 er der foretaget en Fordeling af Frøavls-ejendomme efter det samlede Landbrugsareals Størrelse, jfr. Oversigten.

Antal Frøavlsejendomme 1944.

Ejendommens Landbrugsareal	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	Areal	pCt.	Areal	pCt.	Areal	pCt.
Indtil 10 ha	1 652	13,2	353	6,8	2 005	11,3
10— 20 -	3 428	27,4	1 010	19,3	4 438	25,1
20— 30 -	3 192	25,6	1 348	25,8	4 540	25,6
30— 60 -	3 279	26,3	1 752	33,5	5 031	28,4
60—120 -	472	3,8	585	11,2	1 057	6,0
120 ha og derover	463	3,7	179	3,4	642	3,6
Ialt	12 486	100,0	5 227	100,0	17 713	100,0

Selv om der findes et stort Antal Frøavlere paa de mindre Ejendomme, idet paa Øerne 66 pCt. og i Jylland 52 pCt. af samtlige Frøejendomme er Virksomheder med mindre end 30 ha Landbrugsareal, saa er det dog de større Ejendomme, der er førende i Frøavlens. Bevismateriale herfor haves fra en Opgørelse i 1942. I nævnte Aar dyrkedes saaledes for Landet som Helhed de 45 pCt. af Frøarealerne paa Ejendomme med et Landbrugsareal paa 60 ha og derover, hvis Antal (1700) knapt udgjorde 10 pCt. af samtlige Frøejendomme. Det tydeligste Sprog taler imidlertid højre Side af den følgende Tabel, hvor for hver Brugsstørrelse Frøarealet er sat i Forhold til Gruppens samlede Landbrugsareal. Herefter har de store Ejendomme forholdsvis set et langt større Frøareal end de mindre. For Øerne stiger Procenten fra 0,2 for Husmandsbrugene til 7,5 for Herregaardene.

Frøarealernes Fordeling 1942.

Ejendommens Landbrugsareal	Arealernes Fordeling						I pCt. af samlet Landbrugsareal		
	Øerne		Jylland		Hele Landet		Øerne	Jyl- land	Hele Landet
	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Indtil 10 ha	416	1,6	112	1,0	528	1,4	0,2	0,04	0,11
10—20 -	2 120	7,9	689	6,3	2 809	7,5	1,1	0,14	0,4
20—30 -	4 387	16,4	1 428	13,0	5 815	15,4	2,6	0,32	0,9
30—60 -	8 180	30,6	3 376	30,7	11 556	30,6	3,2	0,6	1,4
60—120 -	3 065	11,5	2 646	24,0	5 711	15,1	5,1	1,4	2,2
120 ha og derov.	8 570	32,0	2 756	25,0	11 326	30,0	7,5	3,3	5,7
Ialt	26 738	100,0	11 007	100,0	37 745	100,0	2,7	0,5	1,2

Da man i 1939 foretog en Undersøgelse over, hvorledes Hovedgrupperne af Frøsorter fordelte sig paa Ejendomme af forskellig Størrelse, viste det sig ganske vist, at de mindre Ejendomme betyder forholdsvis langt mere for Havefrøavlens end for Markfrøavlens Vedkommende, jfr. efterfølgende Oversigt, i hvilken Tallene for Brugsstørrelserne fra 30 ha og opefter er delvis beregnede.

Af det samlede Areal med Havefrø faldt saaledes godt 11 pCt. paa Husmandsbrugene (indtil 10 ha) og omtrent 39 pCt. paa mindre Gaardbrug (10—30 ha), altsaa netop Halvdelen paa Brug under og over 30 ha-Grænsen. Endvidere ses, at godt

Frøarealernes Fordeling 1939.

Ejendommenes Landbrugsareal	Markfrø	Havefrø	Ialt	Markfrø	Havefrø	Ialt
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Indtil 10 ha	1,4	11,2	1,6	84,6	15,4	100,0
10— 20 -	7,1	16,1	7,2	95,2	4,8	100,0
20— 30 -	14,8	22,8	15,0	96,7	3,3	100,0
30— 60 -	28,7	27,7	28,7	97,9	2,1	100,0
60—120 -	18,4	11,6	18,3	98,6	1,4	100,0
120 ha og derover .	29,6	10,6	29,2	99,2	0,8	100,0
Ialt { pCt.	100,0	100,0	100,0	97,8	2,2	100,0
{ Areal, ha	38 028	838	38 866	38 028	838	38 866

15 pCt. af Husmandsbrugenes Frøarealer er udlagt med Havefrø mod knap 1 pCt. for Brugene paa 120 ha og derover.

Selv om der for Sennepsarealerne gælder noget tilsvarende som for Markfrøarealerne, idet de større Ejendomme ogsaa her, baade absolut og forholdsmæssigt set, er dominerende, er der dog for en Fuldstændigheds Skyld ogsaa for denne vigtige Krigsafgrøde foretaget en Fordeling paa Brug af forskellig Størrelse, jfr. efterfølgende Oversigt.

Sennepsarealernes Fordeling 1942.

Ejendommenes Landbrugsareal	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.
Indtil 10 ha	388	3,4	132	2,0	520	2,9
10— 20 -	1 095	9,6	602	9,2	1 697	9,4
20— 30 -	1 452	12,7	844	12,9	2 296	12,8
30— 60 -	3 399	29,6	1 602	24,5	5 001	27,7
60—120 -	1 334	11,6	1 794	27,4	3 128	17,4
120 ha og derover..	3 800	33,1	1 574	24,0	5 374	29,8
Ialt	11 468	100,0	6 548	100,0	18 016	100,0

Kun 25 pCt. af Sennepsarealerne dyrkes paa de mindre Brug paa indtil 30 ha Landbrugsareal. For disse Brug udgør Sennepsarealet i Forhold til Landbrugsarealet da ogsaa kun en Ubedydelighed mod for de største Brug omkring 3 pCt.

Oliehør, Spindhør og Hamp.

Dansk Landbrugs Udbytte af Oliehør, Spindhør og Hamp kan for Aaret 1944 anslaaes til 25 Mill. Kr. Medens under forrige Verdenskrig Arealet med disse Afgrøder kun naaede op paa

nogle faa Hundrede ha, har den langt tidligere og mere effektive Afspærring under den nuværende Krig medført en betydelig Forøgelse, idet Arealet som tidligere nævnt i 1944 androg 12 500 ha, heraf 3700 ha med Oliehør, 7300 ha med Spindhør og 1500 ha med Hamp. Randers Amt er for alle tre Afgrøders Vedkommende absolut førende med henholdsvis 538, 1265 og 536 ha i den ovennævnte Rækkefølge. Betydelige Arealer med Oliehør findes dernæst i følgende Amter: Vejle (383 ha), Bornholm (360), Svendborg (275), Holbæk (195), Tønder (205), Maribo (205), Sorø (178), Viborg (171) og Skanderborg (150). Af Amter med Spindhør fremhæves næst efter Randers: Vejle (989 ha), Ribe (741), Præstø (624), Bornholm (487), Maribo (512) og Aarhus (369). For Hampens Vedkommende følger næst efter Randers: Holbæk (241 ha), Præstø (121), Roskilde (84) og Sorø (65) Amter. I enkelte Amtsraads kredse saasom Københavns, Odense, Aarhus, Thisted, Aabenraa og Sønderborg er Dyrkningen af de her omhandlede Planter nu betydningsløs.

Fordelingen af det Antal Ejendomme, der i 1944 dyrkede de tre Afgrøder, og disses Arealer paa de to Hovedlandsdele, fremgaar af nedenstaaende Oversigt.

Hør og Hamp 1944.

	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	Antal Ejendomme	Areal ha	Antal Ejendomme	Areal ha	Antal Ejendomme	Areal ha
Oliehør	1 090	1 690	1 210	2 040	2 300	3 730
Spindhør . . .	1 790	2 670	2 170	4 680	3 960	7 350
Hamp	280	660	240	820	520	1 480
Tilsammen .	—	5 020	—	7 540	—	12 560

Herefter dyrkedes i Jylland de 55 pCt. af hele Landets Areal med Oliehør og en tilsvarende Andel af Arealet med Hamp, og for Spindhørrens Vedkommende dyrkedes de 64 pCt. i Jylland. Der foreligger ingen direkte Opgørelse over det samlede Antal Ejendomme, som dyrker en eller flere af de tre Afgrøder, og det siger sig selv, at Antallet ikke kan udfindes ved Addition af de Ejendomme, der dyrker de enkelte Afgrøder.

For Aaret 1944 er der ogsaa foretaget en Opgørelse over,

hvorledes de Ejendomme, som dyrker Olie- og Spindplanter, fordeler sig efter Brugsstørrelse. Nedenstaaende er anført en Oversigt over Ejendommens procentvise Fordeling.

Fordeling af Antal Ejendomme med Oliehør, Spindhør og Hamp 1944.

Ejendommens Landbrugsareal	Oliehør			Spindhør			Hamp		
	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Indtil 10 ha ...	16,3	12,0	14,0	23,9	7,0	14,6	5,4	6,8	6,1
10— 20 - ...	18,7	17,2	17,9	21,8	18,9	20,2	6,1	8,1	7,1
20— 30 - ...	25,5	19,5	22,4	21,1	20,6	20,8	21,7	9,4	16,0
30— 60 - ...	25,7	33,1	29,6	22,4	33,0	28,3	17,7	26,9	21,9
60—120 - ...	5,0	14,3	9,9	4,6	16,0	10,9	14,1	25,7	19,4
120 ha og derov.	8,8	3,9	6,2	6,2	4,5	5,2	35,0	23,1	29,5
Ialt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Denne Fordeling af Ejendommene skal ses i Forbindelse med en for Aaret 1942 foreliggende Fordeling af Arealerne efter Brugsstørrelse, der er meddelt i efterfølgende Tabel:

Fordeling af Arealer med Oliehør, Spindhør og Hamp 1942

Ejendommens Landbrugsareal	Oliehør			Spindhør			Hamp		
	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Indtil 10 ha ...	1,5	1,8	1,7	4,0	2,8	3,2	1,2	2,0	1,6
10— 20 - ...	9,2	3,5	5,5	6,8	9,8	8,7	3,0	5,7	4,6
20— 30 - ...	16,9	14,8	15,5	14,5	14,5	14,5	2,8	7,1	5,2
30— 60 - ...	43,5	27,1	32,7	22,3	40,3	34,0	21,5	15,3	18,0
60—120 - ...	9,1	20,6	16,6	7,5	19,8	15,4	19,5	38,8	30,5
120 ha og derov.	19,8	32,2	28,0	44,9	12,8	24,2	52,0	31,1	40,1
Ialt pCt.	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ialt Areal ha ...	1204	2352	3556	2218	4054	6272	759	1012	1771

Ved f. Eks. at dele Ejendommene i to Grupper, een med et Landbrugsareal paa indtil 30 ha og een med et Landbrugsareal paa 30 ha og derover, vil det ses, at Gruppen under 30 ha for Oliehørrens og Spindhørrens Vedkommende, naar henses til hele Landet, har ca. 55 pCt. af Ejendommene,

men kun omkring 25 pCt. af Arealerne og for Hampens Vedkommende 29 pCt. af Ejendommene og kun godt 11 pCt. af Arealerne. De større Ejendomme betyder saaledes adskilligt mere for Dyrkningen af Olie- og Spindplanter end de mindre Ejendomme.

Dette skal ikke blot, som sket er, bevises ved Fordelingen af Arealerne, men ogsaa ved at sætte Arealerne i Forhold til det samlede Landbrugsareal; selv om disse Andele i Følge Sagens Natur er meget smaa (der skal derfor ikke gives nogen tabellarisk Oversigt), er det dog meget udpræget, at Dyrkningen af Hør og Hamp betyder forholdsvis langt mere, særlig for den største Ejendomsgruppe paa 120 ha og derover end for de mindre Ejendomme.

Grønsager paa Friland.

Den sidste Gruppe af Arealer, der her skal omtales, er Arealer med Grønsager paa Friland, hvilke Afgrøder vel ligesom Sukkerroerne og Frøet repræsenterer en Værdi paa omkring 100 Mill. Kr. aarligt. Vi bevæger os her paa et Omraade, der ikke kun er Landbrugets, men maaske nok saa meget Gartneriets. Derpaa tyder ogsaa den Kendsgerning, at Dyrkningen af Grønsager paa Friland i forholdsvis høj Grad foregaar paa de mindre Brug. Saaledes faldt i Aaret 1942 omtrent 55 pCt. af det samlede Areal alene paa Ejendomme med indtil 10 ha Landbrugsareal og knapt 7 pCt. paa Ejendomme med 60 ha og derover; ved en tidligere foretagen Undersøgelse i 1933 var Forholdet praktisk talt det samme. Arealfordelingen for 1942 fremgaar af efterfølgende Tabel, der i Modsætning til de tidligere Oversigter deler Ejendommene indtil 10 ha i tre Brugsstørrelser, netop for at fremhæve Smaaejendommenes Betydning paa dette Omraade.

Foruden Arealfordelingen indeholder Tabellen en Oversigt over Grønsagernes procentvise Andel i hele Landbrugsarealet. Denne viser, at Grønsagsavlens ogsaa forholdsvis set betyder langt mere for de mindste end for de største Ejendomme; saaledes andrager Arealerne for de mindste Brug paa 0,55—3 ha

paa Øerne omtrent 5 pCt. mod en Ubetydelighed for Ejendomme paa 120 ha og derover.

Arealet med Grønsager paa Friland 1942.

Ejendommens Landbrugsareal	Øerne		Jylland		Hele Landet		Grønsagsareal i pCt. af samlet Landbrugsareal		
	ha	pCt.	ha	pCt.	ha	pCt.	Øerne	Jyl- land	Hele Landet
0,55— 3 ha ...	1 173	19,3	495	25,7	1 668	20,8	4,61	2,68	3,80
3— 5 - ...	835	13,7	354	18,4	1 189	14,9	1,72	0,77	1,26
5— 10 - ...	1 223	20,1	299	15,5	1 522	19,0	0,92	0,13	0,41
10— 20 - ...	1 095	18,0	286	14,8	1 381	17,2	0,57	0,05	0,18
20— 30 - ...	771	12,6	121	6,3	892	11,1	0,40	0,03	0,13
30— 60 - ...	624	10,2	195	10,1	819	10,2	0,24	0,03	0,10
60—120 - ...	261	4,3	132	6,9	393	4,9	0,42	0,07	0,15
120 ha og derov.	108	1,8	45	2,3	153	1,9	0,09	0,05	0,08
Ialt	6 090	100,0	1 927	100,0	8 017	100,0	0,59	0,09	0,25

Sjælland og Fyn er som bekendt de Omraader, der driver den største Avl af Grønsager. Jylland har i 1944 kun 23 pCt. af disse Arealer. Arealet med Grønsager paa Friland har hverken under den tidligere eller den nuværende Verdenskrig været udsat for større Forskydninger. Men det bør dog heller ikke glemmes, at det her omhandlede Areal paa godt 8000 ha kun omfatter Ejendomme med mindst 1 Tønde Land landbrugsmaessigt benyttet Areal og knapt udgør Halvdelen af det samlede erhvervsmæssige Havebrugs- og Frugtavlensareal, der i Aaret 1939 androg godt 18 000 ha.

Ind imellem foranstaaende Beskrivelse af de enkelte Afgrøder og det følgende samlede Overblik over Resultaterne er der af praktiske Grunde anbragt en Tabel, som der ved Læsningen af Artiklen vil være god Brug for til Bedømmelse af de enkelte Brugsstørrelsers indbyrdes Vægt indenfor det samlede danske Landbrug. Særskilt for Øerne, Jylland og hele Landet er der, baade i absolutte Tal og procentvis, foretaget Fordeling af: 1) Antal Ejendomme, 2) Landbrugsarealet og 3) Landejendommens Jordværdi ved Ejendomsskyldvurderingen 1936 eller senere Omvurdering.

*Antal Ejendomme, Landbrugsareal og Jordværdi
etter Ejendomsstørrelse 1942.*

		Ejendommenes Landbrugsareal						Tilsammen
		Indtil 10 ha	10-20 ha	20-30 ha	30-60 ha	60-120 ha	120 ha og der- over	
<i>Antal Ejendomme:</i>								
Øerne	{ Antal	46 290	13 982	8 171	6 810	724	503	76 480
	{ pCt.	60,5	18,3	10,7	8,9	0,9	0,7	100,0
Jylland	{ Antal	55 762	39 565	19 384	14 935	2 608	469	132 723
	{ pCt.	42,0	29,8	14,6	11,3	2,0	0,3	100,0
Hele Landet	{ Antal	102 052	53 547	27 555	21 745	3 332	972	209 203
	{ pCt.	48,8	25,6	13,2	10,4	1,6	0,4	100,0
<i>Landbrugsareal:</i>								
Øerne	{ 1000 ha	206	191	191	260	62	117	1 027
	{ pCt.	20,1	18,6	18,6	25,3	6,0	11,4	100,0
Jylland	{ 1000 ha	302	562	471	584	197	85	2 201
	{ pCt.	13,8	25,5	21,4	26,5	8,9	3,9	100,0
Hele Landet	{ 1000 ha	508	753	662	844	259	202	3 228
	{ pCt.	15,7	23,3	20,5	26,2	8,0	6,3	100,0
<i>Jordværdi:</i>								
Øerne	{ Mill. Kr.	216	205	211	263	60	124	1 079
	{ pCt.	20,0	19,0	19,6	24,4	5,5	11,5	100,0
Jylland	{ Mill. Kr.	219	337	292	368	141	64	1 421
	{ pCt.	15,4	23,7	20,6	25,9	9,9	4,5	100,0
Hele Landet	{ Mill. Kr.	435	542	503	631	201	188	2 500
	{ pCt.	17,4	21,7	20,1	25,2	8,1	7,5	100,0

Tabellen medtager ogsaa Købstædernes Landejendomme. Da Udstykningen i de senere Aar har været af forholdsvis ringe Omfang, maa Oversigten ogsaa være anvendelig ved Bedømmelse af den øjeblikkelige Størrelsesfordeling indenfor det danske Landbrug.

Sammendrag.

For at sammenfatte Resultaterne, gives der til Slut et Par Oversigter, der for Ensartethedens Skyld udelukkende bygger paa Opgørelserne for Aaret 1942, fordi der for dette Aar for samtlige her omhandlede Afgrøder foreligger en Fordeling efter Ejendomsstørrelse.

Handels- og Industriafgrøderne 1944.
Procentvis Fordeling paa Landsdelene.

	Sjælland	Bornholm	Lolland-Falster	Fyn	Tilsammen Øerne	Det østlige Jylland	Det nordlige Jylland	Det vestlige Jylland	Det sydlige Jylland	Tilsammen Jylland	Hele Landet
Kartofler, pCt. . .	10,8	0,6	0,8	3,9	16,1	15,6	23,8	39,2	5,3	83,9	100,0
Sukkerroer til Fabrik, pCt.	20,4	—	59,3	17,1	96,8	1,9	—	0,6	0,7	3,2	100,0
Cikorierødder, pCt.	34,2	—	0,4	35,2	69,8	6,1	0,4	21,6	2,1	30,2	100,0
Frø, pCt.	42,1	2,9	7,6	17,2	69,8	19,6	3,8	4,5	2,3	30,2	100,0
Sennep, pCt.	38,5	1,2	6,6	24,7	71,0	16,0	2,1	4,4	6,5	29,0	100,0
Oliehør, pCt.	19,9	9,6	5,5	10,4	45,4	32,6	4,4	7,4	10,2	54,6	100,0
Spindhør, pCt.	18,2	6,6	7,0	4,5	36,3	37,5	5,9	14,5	5,8	63,7	100,0
Hamp, pCt.	36,3	—	3,7	4,8	44,8	41,4	4,6	5,2	4,0	55,2	100,0
Grønsager paa Friland, pCt.	49,8	0,7	2,1	24,5	77,1	10,6	5,1	5,4	1,8	22,9	100,0
Tilsammen Handels og Industriafgrøder, pCt.	23,9	1,4	13,7	11,8	50,8	15,1	11,5	18,8	3,8	49,2	100,0
Samlet Landbrugsareal:											
Areal 1000 ha	563	41	142	281	1027	559	563	769	310	2201	3228
pCt.	17,4	1,3	4,4	8,7	31,8	17,3	17,4	23,9	9,6	68,2	100,0

Til foranstaaende landsdelsvise Oversigt bemærkes, at den ogsaa indeholder Tal for det samlede Landbrugsareal, baade i absolutte Tal og Procent, idet man saaledes har et vist Maal for den Betydning, de paagældende Afgrøder forholdsvis set har for de enkelte Landsdele. Det vil ses, at ca. Halvdelen af Handels- og Industriafgrøderne falder paa hver af Hovedlandsdelene: Øerne og Jylland. Øernes enkelte Landsdele har saaledes, med Undtagelse af Bornholm, en forholdsvis større Andel i de nævnte Afgrøder end i det samlede Landbrugsareal. Dette Forhold maa saa være modsat for de jydskes Landsdeles Vedkommende, hvor endog det vestlige Jylland (Viborg, Ringkøbing og Ribe Amter) med de meget store Kartoffelarealer har en mindre Andel i Handels- og Industriafgrøderne end i det samlede Landbrugsareal.

Kun for Kartofflernes Vedkommende naar hele Jylland betydeligt op over og for Hørrens Vedkommende omtrent op paa Andelen i det samlede Landbrugsareal (68 pCt.). Iøvrigt frem-

hæver Tabellen Sjællands Betydning med Hensyn til Frø og Grønsager paa Friland, Lolland-Falsters m. H. t. Fabriksukkerroer, Fyns m. H. t. Cikorierødder, Sennep og Grønsager, det østlige Jyllands m. H. t. Hør og Hamp; for sidstnævnte Landsdels Vedkommende er det Randers Amt, der betyder mest.

Den følgende Tabel over Fordelingen af Handels- og Industriafgrøderne paa Brug af forskellig Størrelse er i og for sig kun en Gentagelse af, hvad der under de enkelte Afsnit allerede er meddelt særskilt for Øerne, Jylland og hele Landet.

Handels- og Industriafgrøder 1942, fordelt efter Størrelsen af Ejendommenes Landbrugsareal.

Hele Landet.

	Ejendommenes Landbrugsareal						Ialt
	Indtil 10 ha pCt.	10-20 ha pCt.	20-30 ha pCt.	30-60 ha pCt.	60-120 ha pCt.	120 ha og derover pCt.	
Kartofler	19,3	28,0	20,2	23,2	6,0	3,3	100,0
Sukkerroer til Fabrik	12,7	14,0	19,9	26,5	9,0	17,9	100,0
Cikorierødder	14,8	13,5	21,4	25,7	12,2	12,4	100,0
Frø	1,4	7,5	15,4	30,6	15,1	30,0	100,0
Sennep	2,9	9,4	12,7	27,8	17,4	29,8	100,0
Oliehør	1,7	5,5	15,5	32,7	16,6	28,0	100,0
Spindhør	3,2	8,7	14,5	34,0	15,4	24,2	100,0
Hamp	1,6	4,6	5,2	18,0	30,5	40,1	100,0
Grønsager paa Friland	54,6	17,3	11,1	10,2	4,9	1,9	100,0
Tilsammen Handels- og Industriafgrøder	13,9	18,5	18,1	25,5	9,7	14,3	100,0
Samlet Landbrugsareal	15,7	23,3	20,5	26,2	8,0	6,3	100,0

Af Pladshensyn gives der her dog kun et samlet Overblik for hele Landet, selv om Tallene er Resultatet af en noget forskellig, dog ikke modgaaende Bevægelse for Øerne og Jylland. Af Pladshensyn er endvidere de absolutte Tal udeladt, idet disse jo tidligere er meddelt under de enkelte Afsnit. Fordelingen af det samlede Landbrugsareal bringes ogsaa ved denne Tabel i Anvendelse som Maalestok for de paagældende Ejendomsstørrelsers Andel i Arealet med Handels- og Industriafgrøder; jfr. til Sammenligning endvidere de paa Side 61 indskudte Tal over Fordelingen af Antal Ejendomme, Landbrugsareal og Jordværdi efter Ejendomsstørrelse.

Tages Handels- og Industriafgrøderne under eet, gælder det

for alle fire Brugsstørrelser indtil 60 ha, at deres Andel i de nævnte Afgrøder er mindre end Andelen i det samlede Landbrugsareal; for Gruppen 30—60 ha er Forskellen dog kun ubetydelig. For Ejendomme paa 60—120 ha og ganske særlig for Gruppen paa 120 ha og derover gør det modsatte sig gældende; for disse to Brugsstørrelser er Kartofflernes og Grønsagernes Andel ganske vist langt mindre end Andelen i Landbrugsarealet, men Andelen i de øvrige Afgrøder ligger langt over denne. De større Bøndergaarde paa 30—60 ha dyrker kun forholdsvis lidt Hamp og endnu mindre Grønsager paa Friland, men ligger med Hensyn til Frø- og Høraavl noget over „Normalen“; Helhedsindtrykket er ellers for denne Gruppe mere end for nogen anden det, at Andelen i Handels- og Industriafrøderne og i det samlede Landbrugsareal stort set er ens. Af de tre mindste Brugsstørrelser har Husmandsbrugene indtil 10 ha en meget betydelig Overvægt for Grønsagernes og nogen Overvægt for Kartofflernes Vedkommende. Kartoffeldyrkningen betyder ogsaa forholdsvis meget for Brugene paa 10—20 ha, og for Ejendomme med 20—30 ha svarer Gruppens Andel af Kartoffelarealet praktisk talt til Andelen i Landbrugsarealet.

Selve Arealfordelingen er altsaa i store Træk den, at Husmandsbrugene indtil 10 ha, der omfatter omtrent Halvdelen af samtlige Brug, men knapt 16 pCt. af Landbrugsarealet, er førende med Hensyn til Avlen af Grønsager paa Friland; Brugene paa 10—20 ha med omtrent 26 pCt. af Ejendommene og godt 23 pCt. af Landbrugsarealet er førende i Kartoffelavl. Brugene paa 30 ha og derover er forholdsvis dominerende med Hensyn til Dyrkningen af Frø, Olie- og Spindplanter, Gruppen 30—60 ha dog ikke med Hensyn til Hamp. Ejendommene paa 120 ha og derover dyrker forholdsvis langt flest Sukkerroer til Fabrik.

Som det blev paavist foran for de enkelte Afgrøder, var Handels- og Industriafrødernes procentvise Andel i det samlede Landbrugsareal for Kartoffler og Grønsager paa Friland aftagende, men for Frø, Olie- og Spindplanternes Vedkommende stigende med voksende Ejendomsstørrelse. Dette Helhedsbillede af Forskellen i „Intensiteten“ falder godt i Traad med Hovedlinierne i den foran viste Arealfordeling.

Det ligger i Sagens Natur, at der ikke kan beregnes nogen nøjagtig Værdi for de her omhandlede Handels- og Industriafgrøder. Det er imidlertid fristende at foretage et statistisk Skøn over Høstværdien, f. Eks. for Aaret 1944. Man naar nemlig derved til en vis Størrelsesorden for de enkelte Afgrøders Værdi, og med denne Begrænsning af Opgaven turde det være forsvarligt at foretage et saa dristigt Skridt. Der er allerede i det foranstaaende meddelt nogle Værdier for Fabriksukkerroer, Frø med Sennep samt Grønsager paa Friland, nemlig ca. 100 Mill. Kr. for disse tre Afgrøder hver især; Høsten af Cikorie-rødder blev sat til ca. 1 Mill. Kr. Værdien for Kartoffelhøsten kan formentlig med en Pris af 18 Kr. pr. Td. for Spisekartofler og 9 Kr. for Foderkartofler anslaaes til ca. 180 Mill. Kr. og Værdien af Hør- og Hamphøsten til ca. 25 Mill. Kr.

Den samlede Værdi af de her omhandlede Handels- og Industriafgrøder andrager saaledes ialt for Aaret 1944 ca. 500 Mill. Kr. Omkring 260 Mill. Kr., altsaa godt Halvdelen af den her anslaaede Værdi, falder paa Øerne. Saafremt de 500 Mill. Kr. fordeles paa de enkelte Brugsstørrelser, falder der ca. 105 Mill. Kr. paa Husmandsbrugene under 10 ha og praktisk talt et tilsvarende Beløb paa Ejendommene paa 60 ha og derover, heraf godt 40 Mill. Kr. paa Brug fra 60—120 ha. Paa Brugene fra 10—20 ha falder ca. 90 Mill. Kr., paa Brug mellem 20—30 ha ca. 85 Mill. Kr. og paa større Bøndergaarde fra 30—60 ha ca. 115 Mill. Kr.

Denne samlede Værdi af Handels- og Industriafgrøderne kan man saa forsøge at stille i Relief, ved f. Eks. at sammenligne med Kornhøstens Værdi. Hvis man her for Aaret 1944 benytter Maksimalpriserne for Korn, andrager Værdien omtrent 1 Milliard Kr., altsaa kun det dobbelte af Handels- og Industriafgrødernes Værdi, skønt Kornarealerne udgør godt to Femtedele af det samlede Landbrugsareal mod kun ca. 7 pCt. for Handels- og Industriafgrøderne. Saafremt imidlertid hver Tønde Korn ansættes til det dobbelte, nemlig nogenlunde svarende til Frihandelsprisen, forrykkes naturligvis Værdiforholdet tilsvarende, og Handels- og Industriafgrødernes Værdi kommer kun til at andrage en Fjerdedel af Kornhøstens Værdi.

Der skal imidlertid ikke lægges mere i disse anførte Tal-

størrelser, end hvad de er: et Hjælpemiddel til ved et statistisk Skøn at danne sig et Indtryk af Størrelsesordenen mellem de enkelte Handels- og Industriafrøder og de enkelte Brugsstørrelser indbyrdes. Men samtidig understreges naturligvis den store Værdi, disse meget arbejdskrævende Afgrøder repræsenterer maalt i Penge.

Paa mere sikker Bund er man imidlertid ved — som i den følgende Oversigt — at vise de relative Fordelinger mellem Brug af forskellig Størrelse, thi her kan Handels- og Industriafrøder og Korn sammenlignes direkte uden Hensyn til, hvilken Pris Kornet er ansat til pr. Tønde.

Procentvis Fordeling af

Ejendommens Landbrugsareal	Handels- og Industriafrø- dernes Værdi 1944 i pCt.	Kornhøstens Værdi 1944 i pCt.	Samlet Landbrugsareal 1942 i pCt.
Indtil 10 ha	21	21	16
10— 20 -	18	20	23
20— 30 -	17	18	21
30— 60 -	23	25	26
60—120 -	9	5	8
120 ha og derover	12	11	6
Ialt	100	100	100

Ved Sammenligning med den Side 63 meddelte Arealfordeling vil det ses, at der tilfalder Husmandsbrugene (indtil 10 ha) 21 pCt. af Handels- og Industriafrødernes Værdi mod kun 14 pCt. af de med disse tilsaaede Arealer og 16 pCt. af Landbrugsarealet; det er i det væsentlige Smaabrugenes forholdsvis meget store Andel i Grønsagsafgrøderne, der forklarer Forskellen. De godt 100 000 Husmandsbrug staar lige med de 4300 Brug paa 60 ha og derover, hvad angaar Andelen i Handels- og Industriafrødernes Værdi, medens der er en betydelig Forskel med Hensyn til Kornhøstens Værdi i Husmandsbrugenes Favør. For Husmandsbrugene er Andelene i Værdien af Handels- og Industriafrøderne og i Kornhøsten ens, medens Ejendommene fra 10—60 ha har en mindre og Brugene paa 60 ha og derover en større Andel i Handels- og Industriafrødernes end i Kornhøstens Værdi.